

DISPUTATIO D. MARTINI LVTHERI THEOLOGI
PRO DECLARATIONE VIRTVTIS INDVLGENTIARVM

AMORE ET STUDIO ELVCIDANDÆ veritatis hæc subscripta disputabuntur Vuittenbergæ, Præsidente R.P. Martino Luther, Artium & S. Theologiæ Magistro, eiusdemque ibidem lectore Ordinatio. Quare petit ut qui non possunt uerbis præsentibus nobiscum discipulare, agant id literis absentes. In nomine domini nostri Iesu Christi. Amen.

Ominus & Magister noster Iesus Christus, dicendo penitentiam agite &c. omnem uitam fidelium, penitentiam esse uoluit.

- ij Quod uerbum penitentia de penitentia sacramentali (.i. confessionis & satisfactio- nis quæ sacerdotum ministerio celebra- tur) non potest intelligi.
- iiij Non tamen solum intendit interiorem: im- mo interior nulla est, nisi foris operetur uarias carnis mortificationes.
- iu Manet itaque pœna donec manet odium sui (.i. penitentia uera intus) scilicet usque ad introitum regni cœlorum.
- v Papa non uult nec potest, ulla pœnas rem- mittere: præter eas, quas arbitrio uel suo uel canonum imposuit.
- vj Papa non potest remittere ullam culpam, nisi declarando & approbando remissam a deo. Aut certe remittendo casus refer- uatos sibi, quibus contemptis culpa pror- fus remaneret.
- vij Nulli profus remittit deus culpam, quin si- mul cum subijciat humilitatum in omni- bus sacerdoti suo uicario.
- viiij Canones penitentiales solum uiuentibus sunt impositi: nihilque morituris, secun- dum eandem debet imponi.
- ix Inde bene nobis facit spiritus sanctus in Pa- pa: excipiendo in suis decretis semper arti- culum mortis & necessitatis.
- x Indocte & male faciunt sacerdotes ij, qui morituris penitentias canonicas in pur- gatorium referunt.
- xj Zizania illa de mutanda pœna Canonica in penam purgatorij, uidentur certe dor- mientibus Episcopis seminata.
- xii Olim pœnæ canonice non post, sed ante absolutionem imponebantur, tanquam tentamenta ueræ contritionis.
- xiiij Mori ueri, per mortem omnia soluunt, & legibus canonum mortui iam sunt, hab- ntes iure earum relaxationem.
- xiiii Imperfecta sanitas seu charitas morituri, necessario secum fert magnum timorem, tantoque maiorem, quanto minor fuerit ipsa.
- xv Hic timor & horror, satis est, se solo (ut alia taceam) facere pœnam purgatorij, cum sit proximus desperationis horrori.
- xvj Videntur, infernus, purgatorium, cœlum differre: sicut desperatio, prope despera- tio, securitas differunt.
- xvij Necessarium uidetur animabus in purga- torio sicut minui horrorem, ita augeri charitatem.
- xviii Nec probatum uidetur ullis, aut rationibus, aut scripturis, quod sint extra flatum me- riti seu augendæ charitatis.
- xix Nec hoc probatum esse uidetur, quod sint de sua beatitudine certæ & securæ, sal- tem omnes, licet nos certissimi simus.
- xx Igitur Papa per remissionem plenariam om- nium pœnarum, non simpliciter omnium intelligit, sed a seipso tantummodo im- politarum.
- xxj Errant itaque indulgentiarum prædicatores ij, qui dicunt per Papæ indulgentias, ho- minem ab omni pœna solui & saluari.

- xxij Quin nullam remittit animabus in purgato- rio, quam in hac uita debuissent seculum Canonum soluere.
- xxiiij Si remissio ulla omnium omnino pœnarum potest alicui dari: certum est eam non nisi perfectissimis, .i. paucissimis dari.
- xxiiii Falli ob id necesse est, maiorem partem po- puli: per indifferentem illam & magni- ficam pœnæ solutæ promissionem.
- xxv Qualem potestatem habet Papa in purgato- rium generaliter talem habet quilibet Episcopus & curatus in sua diocesi, & pa- rochia specialiter.
- xxvj Optime facit Papa, quod non potestate clauis (quam nullam habet) sed per mo- dum suffragij, dat animabus remissionem
- xxvij Hominem prædicat, qui statim, ut iactus nummus in cistam tinnierit, evolare dicunt animam.
- xxviii Certum est nummo in cistam tinniente, au- geri quæstum & auariciam posse: suffra- gium autem ecclesiæ est in arbitrio dei solius.
- xxix Quis scit si omnes animæ in purgatorio ue- lint redimi, sicut de sancto Seuertino & paschali factum narratur?
- xxx Nullus securus est de ueritate suæ contriti- onis: multo minus de consecutione plena- riæ remissionis.
- xxxj Quam rarus est uere penitens, tam rarus est uere indulgentias redimens. .i. rarissimus.
- xxxij Damnabuntur in æternum cum suis magis- tris, qui per literas ueniarum securos sese credunt de sua salute.
- xxxiiij Cauendi sunt nimis, qui dicunt uenias illas Papæ, donum esse illud dei inestimabile, quo reconciliatur homo deo.
- xxxiiii Gratia enim illæ ueniales tantum respiciunt pœnas satisfactionis sacramentalis, ab ho- mine constitutas.
- xxxv Non christiana prædicant, qui docent, quod redempturis animas, uel confessionalia non sit necessaria contritio.
- xxxvj Quilibet christianus uere compunctus, habet remissionem plenariam a pœna & culpa, etiam sine literis ueniarum, sibi debitam.
- xxxvij Quilibet ueris christianus siue uiuus siue mortuus, habet participationem omnium bonorum Christi & ecclesiæ, etiam sine literis ueniarum, a deo sibi datam.
- xxxviii Remissio tamen & participatio Papæ, nullo modo est contemnenda: quia (ut dixi) est declaratio remissionis diuinæ.
- xxxix Difficillimum est etiam acutissimis Theolo- gis, simul extollere ueniarum largitatem, & contritionis ueritatem coram populo.
- xl Contritionis ueritas pœnas quærit & amat. Veniarum autem largitas relaxat & odisse facit, saltem occasione.
- xlij Cautè sunt ueniæ apostolicæ prædicandæ, ne populus falle intelligat, eas præferri cæteris bonis operibus charitatis.
- xliij Docendi sunt christiani, quod Papæ mens non est, redemptionem ueniarum ulla ex parte comparandam esse operibus miseri- cordiæ.
- xliii Docendi sunt christiani, quod dans pauperi, aut mutans egenti, melius facit, qui si uenias redimeret.
- xliii Quia per opus charitatis crescit charitas, & fit homo melior: sed per uenias non fit melior, sed tantummodo a pœna liberior.
- xliii Docendi sunt Christiani, quod qui uidet e- genum & neglecto eo, dat pro ueniis: non indulgentias Papæ, sed indignatio- nem dei sibi uendicat.
- xlv Docendi sunt Christiani, quod nisi super- fluis abundet, necessaria tenentur domui suæ retinere, & nequaquam propter ueni- as effundere.

- xlvij Docendi sunt christiani, quod redemptio ueniarum est libera, non præcepta.
- xlviii Docendi sunt christiani, quod Papa sicut magis eget, ita magis optat, in uenijs dandis pro se deuotam orationem, quam promptam pecuniam.
- li Docendi sunt christiani, quod ueniæ Papæ sunt utiles, si non in eas confidant: sed nocentissimæ, si timorem dei per eas amittant.
- li Docendi sunt christiani quod si Papa nosset exactiones uenialium prædicatorum, mal- let Basilicam S. Petri in cineres ire, quam edificari cute, carne & ossibus ouium suarum.
- li Docendi sunt christiani, quod Papa sicut debet ita uellet: etiam uendita (si opus sit) Basilica S. Petri, de suis pecunijs dare il- lis, a quorum plurimis quidam conciona- tores ueniarum pecuniam eliciunt.
- lii Vana est fiducia salutis per literas ueniarum, etiam si Commissarius, immo Papa ipse suam animam pro illis impigneraret.
- liii Hoftes christi & Papæ sunt ij, qui propter uenias prædicandas uerbum dei in alijs ecclesijs penitus filere iubent.
- liii Iniuria fit uerbo dei, dum in eodem sermo- ne, æquale uel longius tempus impendi- tur uenijs quod uerbis euangelicis.
- lii Mens Papæ necessario est, quod si ueniæ (quod minimum est) una campana, unis pompis & cæremonijs celebrantur: Eu- angelium (quod maximum est) centum campanis, centum pompis, centum cæri- monijs prædicetur.
- lii Thesauri ecclesiæ, unde Papa dat indulgent- ias, neque satis nominati sunt, neque cogniti apud populum Christi.
- liii Temporales certe non esse patet, quod non tam facile eos profundunt: sed tantum- modo colligunt multi Concionatorum.
- liiij Nec sunt merita Christi & sanctorum: quia hæc semper sine Papa operantur gratiam hominis interioris, & crucem, mortem infernumque exterioris.
- lii Thesaurus ecclesiæ S. Laurentius dixit esse, pauperes ecclesiæ, sed locutus est usu uo- cabuli suo tempore.
- lii Sine temeritate dicimus clauis ecclesiæ (me- rito Christi donatas) esse thesaurum istum.
- lii Clarum est enim quod ad remissionem pœna- rum & casuum sola sufficit potestas Papæ.
- lii Verus thesaurus ecclesiæ est sacrosanctum Euangelium gloriæ & gratiæ Dei.
- lii Hic autem est merito odiosissimus, quia ex primis facit nouissimos.
- lii Thesaurus autem indulgentiarum merito est gratissimus, quia ex nouissimis facit pri- mos.
- lii Igitur thesauri Euangelici rhetia sunt, qui- bus olim piscabantur uiros diuitiarum.
- lii Thesauri indulgentiarum retia sunt, quibus nunc piscantur diuitias uirorum.
- lii Indulgentiæ, quas concionatores uociferan- tur maximas gratias, intelliguntur uere tales quoad quæstum promouendum.
- lii Sunt tamen reuera minimæ ad gratiam dei & crucis pietatem comparatæ.
- lii Tenentur Episcopi & Curati ueniarum apostolicarum commissarios cum omni reuerentia admittere.
- lii Sed magis tenentur omnibus oculis inten- dere, omnibus auribus aduertere, ne pro commissione papæ sua illi somnia præ- dicent.
- lii Contra ueniarum apostolicarum ueritatem, qui loquitur, sit ille anathema & maledi- ctus.
- lii Qui uero contra libidinem ac licentiam uer- borum Concinatoris ueniarum, curam agit: Sit ille benedictus.
- lii Sicut Papa iuste fulminat eos, qui in frau- dem negocij ueniarum quacunquē arte machinantur.

- lii Multo magis fulminare intendit eos, qui per ueniarum prætextum in fraudem sanctæ charitatis & ueritatis machinantur.
- lii Opinari uenias papales tantas esse ut soluere possint hominem, etiam si quis per im- possibile dei genitricem uiolasset, est in- sanire.
- lii Dicimus contra quod ueniæ papales, nec minimum uenialium peccatorum tollere possint quoad culpam.
- lii Quod dicitur, nec si S. Petrus modo Papa esset, maiores gratias donare posset, est blasphemia in S. Petrum & Papam.
- lii Dicimus contra, quod etiam iste & quilibet papa maiores habet. Scilicet Euangelium, uirtutes, gratias curationum & c. ut. j. Co. xij.
- lii Dicere Crucem armis papalibus insigniter erectam, cruci Christi æquiuale, Blas- phemia est.
- lii Rationem reddent Episcopi, Curati, & Theologi, Qui tales sermones in po- pulum spargi sinunt.
- lii Facit hæc licentiosa ueniarum prædicatio, ut nec reuerentiam Papæ facile sit etiam doctis uiris redimere a calumnijs, aut cer- te argutis quæstionibus laicorum.
- lii Scilicet cur Papa non euacuat purgatorium, propter sanctissimam charitatem, & sum- mam animarum necessitatem, ut causam omnium iustissimam, Cum tamen infinitas animas redimit propter funestissimam pecuniam ad structuram Basilicæ quæ est causa leuissima.
- lii Item cur permanent exequiæ & anniuersaria defunctorum, & non reddit aut recipi permittit beneficia pro illis instituta, cum iam sit iniuria pro redemptis orare.
- lii Item Quæ illa noua pietas Dei & Papæ, quod impio & inimico propter pecuniam concedunt, animam piam & amicam dei redimere: Et tamen propter necessitatem ipsius met piæ & dilectæ animæ, non redi- munt eam gratuita charitate.
- lii Item cur canones penitentiales, re ipsa & non usu, iam diu in semet abrogati & mortui: Adhuc tamen pecunijs redimuntur per concessionem indulgentiarum tanquam uiuacissimi.
- lii Item Cur Papa, cuius opes hodie sunt opu- lentissimis Crassis crassiores, non de suis pecunijs magis quam pauperum fidelium struit unam tantummodo Basilicam S. Petri.
- lii Quid remittit aut participat Papa ijs, qui per cointentionem perfectam, ius habent plenariæ remissionis & partici- pationis.
- lii Quid adderetur ecclesiæ boni maioris, Si Papa sicut semel facit, ita centies in die quilibet fidelium has remissiones & partici- pationes tribueret.
- lii Ex quo Papa salutem quærit animarum per uenias magis quam pecunias, Cur suspen- dit literas & uenias iam olim concessas, cum sint æque efficaces.
- lii Hæc scrupulosissima laicorum argumenta, sola potestate compescere, nec reddita rati- one diluere, est ecclesiæ & Papam hos- tibus ridendos exponere, & infelices christianos facere.
- lii Si ergo ueniæ secundum spiritum & mentem papæ prædicarentur, facile illa omnia soluerebantur, immo non essent.
- lii Valeant itaque omnes illi prophetæ, qui di- cunt populo Christi, pax pax, & non est pax.
- lii Bene agant omnes illi prophetæ, qui dicunt populo Christi, Crux crux, & non est crux.
- lii Exhortandi sunt Christiani, ut Caput suum Christum per pœnas, mortes, infernosque sequi studeant.
- lii Ac sic magis per multas tribulationes intrare cœlum, quam per securitatem pacis con- fidant.